חייבת בחלה *ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר"מ ור' יהודה ר' יוסי ור"ש פוטרין מן החלה סברוה מאן דאמר תרומה דאורייתא חלה דאורייתא מאן דאמר תרומה דרבנן חלה דרבנן אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן אתי דמע דרבנן ומפקע חלה דרבנן אלא אי אמרת חלה דאורייתא אתי דמע דרבנן ומפקע חלה דאורייתא ודלמא קסבר רבי יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא וחלה דרבנן *וכדאהדר רב הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא שהרי *שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו *במעשר ואמינא להו אנא אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן *דתניא בבואכם יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים ת"ל בבואכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לא כולהו סלוק:

מתני' משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל פגה עודה תנוקת בוחל אלו ימי נעוריה בזו ובזו *אמרו *אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה צמל כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה איזהו סימנין ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד ר"ע אומר משישו הדדים בן עזאי אומר משישחיר הפיטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושהוא לחזור:

גמ' פגה עודה תנוקת כדכתיב °התאנה חנטה פגיה בוחל אלו ימי הנעורים *כדתנן התאנים משיבחלו ואמר רבה בר בר חנה אמר רב משילבין ראשיהן ואיבעית אימא מהכא °ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי צמל כמ"ד יצתה מלאה: ואיזהו סימנים ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט: אמר שמואל לא משיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידיה לאחוריה ונראית כמי שעלה הקמט תחת הדד שמואל בדק באמתיה ויהב לה ד' זוזי דמי בושתה שמואל לטעמיה דאמר שמואל °לעולם בהם תעבודו °לעבודה נתתים ולא לבושה שמואל מיחד להן רב נחמן מחליף להן רב ששת מסר להן לערבי ואמר להן אודדרו משראל: רבי יוסי אומר כו': מאי עוקץ אמר שמואל עוקצו של דד ת"ר *אלו הן סימני בגרות ר"א בר' צדוק אומר °משיתקשקש הדדין ר' יוחנן בן ברוקה אומר משיכסף ראש החוטם משיכסף אזקנה לה אלא א"ר אשי משיפציל *ראש החוטם ר' יוסי אומר משתקיף העטרה ר"ש אומר משנתמעך

הדד

רש"י

חייבת בחלה. ולא אמרינן דתרומה פוטרתה לה ואע"ג דתרומה אינה חייבת בחלה מדומע חייב בחלה מ"ט דדימוע דרבנן הוא דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דאצריך אחד ומאה הלכך לא אתי דימוע דרבנן ומפקע חלה אפילו בזמן הזה דקסברי ר"מ ורבי יהודה תורה אור חלה בזמן הזה דאורייתא: פוטרין מן החלה. כדמפרש לקמן דקסברי חלה בזמן הזה דרבנן ואתי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן והיינו דאמרן לעיל (מו:) מני ולא סבר לה דהא מיון לרבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן וסברוה הנך רבנן דמייתי ראייה מהכא דכי היכי דקאמר ר' יוסי חלה בזמן הזה דרבנן הוא הדין לתרומה: ודלמא. אע"ג דקא חזית מהכא לר' יוסי חלה דרבנן אפ"ה סבירא ליה תרומה דאורייתא וליכא הכי נמי מסתברא דקא בעית לאתויי: נתחייבו בחלה. דכתיב בחלה (במדבר טו) בבואכם אל הארץ והרי באו: ולא נתחייבו במעשר. *דבמעשר כתיב (דברים יד) תבואת זרעך עד שיירשו כל אחד ואחד את שלו: **מתני'** פגה. סמדר. כך באשה עודה תינוקת קרי לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא בדדים ולא בשערות: בוחל. כשהפרי גדל קצת כדתני בגמרא התאנים משיבחלו כך כשיש לה סימן דדין קצת בידוע שהביאה שתי שערות ונערה היא: צמל. בגמ' מפרש לה לשון נוטריקון יצתה מלאה שיש לה סימן מובהק בדדיה ולקמן מפרש סימנין במתני'. והיא בוגרת: בזו ובזו. לפי כשהיא נערה אביה זכאי כו' דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה לאביה: איזהו היא סימנין. אצמל קאי: קמט. פרונצ"א. שנגלו דדיה עד שכפול מעט על החזה ונראה כקמט: משישו. גדולים יותר: הפיטומת. ראש הדד כמו (סוכה דף לו:) ניטלה פיטמתו: עוקץ. כמו עוקצי האגסים (עוקצין פ"א מ"ז). פוכלי"ש בלע"ז. סופו של דד שהתינוק יונק ופיטומת היינו סביבות עוקץ: **גמ'** משיבחלו. חייבין במעשר: משילבין ראשיהן. שמתחילין כשמגדילין. הכא נמי משיתחנה הדד ונראה בו סימן שמגדיל: בחלה בי. גדלה עלי. אדם הקץ בדבר נראה לו כגדול. אנקייסלי"ן בלע"ז: מייחד להו. שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן* משום בושת: מחליף להן. את של זה בזה ואינו מקפיד על בושתן: לערבי. מפקיר שפחותיו לערביים ונוהג בהן מנהג הפקר: משיתקשקשו. כמו (סוטה דף ס:) מקשקשת לפניו כזוג בקנ"ט בלע"ז. כלומר גדולים הרבה: חוטם. *ספק: משיפציל. *ספק: משתקיף עטרה. שגדול העוקץ ועב ומוקף עטרה והיינו שיעורא דא"ר יוסי נמי במתני' שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור:

הכף

תוספות

ואינה נפסלת בטבול יום. וא"ת בפ' אלו עוברין (פסחים דף מד.) גבי מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה קאמר דלא פסל טבול יום במקצתו *דפסל כולו במגעו וי"ל דהתם מיירי בשמגעו נגע בקערה: **אתי** דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן מביא ריב"א ראיה דתרומה בטלה ברוב דאורייתא והא דדרשינן בספרא מלאה מקדשו ממנו דעולה בק"א אסמכתא בעלמא הוא וכן הא דקאמר התם דערלה וכלאי הכרם דכפל איסורו ליאסר בגלגלה כפל בעלייתו שצריך אחד ומאתים ומיהו ראיה דהכא יש לדחות דלעולם מדאורייתא הכל נאסר לזרים מטעם שמעורבת התרומה שאינה ניכר אבל מה שאם החולין נתמעטו כתרומה ליפטר מן החלה כולו שכל תרומה זו אינו אלא מדרבנן ומיהו יש להביא ראיה גבי נפלו אגוזים ונתפצעו בגמוקין (גיטין דף נד:) דיש ספרים דגרסי והא הכא דמדאורייתא' ברובו בטלה ובטלה בהערל (יבמות דף פב.) גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ונפלו שתי סאות ס' דקאמר *יוחנן והא ברבו חולין על התרומה פי' דהוי מדאורייתא ולהכי אמר שלאי אומר ובריש ההוא פירקא (דף פב:) נמי קאמר תרומה חמורה ממעשר שכן מתפ"ז ולא חשיב ק"א:

ל"ג אינו נאמר כי תבואו הייתי אומר משנכנסו ב' או ג' מרגלים דהא ריש דברייתא הכי איתא בספרי (פרשת שלח) (ובספ"ק דקדושין מייתי לה) משונה ביאה זו של חלה דבעלמא כתיב כי תבואו כי יביאך וכאן כתיב בבואכם לומר מיד כשנכנסו קודם כבוש וחילוק אלמא משמע דכי תבואו משמע ביאה חשובה דהיינו לאחר כבוש וחילוק והכי מלי למימר אפי' ב' או ג' מרגלים אלא הכי גרסינן או בבואכם יכול אפי' ב' או ג' מרגלים וקאי אדלעיל מיניה: **לא** כולהו סלוק. והא דאמר והגלה כל יושביה עליה קרינן לענין יובל לפי שמקצת כל השבטים עלו לפר"ת דאמר דיובל נוהג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואכם משמע קפי בביאת כולכם ולהם שאמר הכי ס"ד מעיקרא דתרומה בזמן הזה דאורייתא לרבי יוסי והוי סייעתא לר"ל דלעיל הא ר"ל גופיה סבר דלר' יוסי תרומה בזמן הזה דרבנן בפרק הערל (יבמות ד' פב.) וי"ל דהוי מלי למימר וליטעמיך: **איזהו** סימניה. פ"ה סימני בגרות ורבי יוסי דאמר בגמרא משתקיף העטרה היינו נמי דקאמר הכא משיתן ידו על העוקץ וקשה דלאו חד שיעורא הוא למה שינה רבי יוסי לשונו ועוד דכל תנאי דגמרא שום אחד מהם אינו מזכיר משיעורא דמתניתין ועוד דלאו כן בבוחל לא נתן שום סימן ובגמרא קאמר בוחל מלמטה בידוע שהביאה ב' שערות הא לא שמעינן סימני דבוחל לכך פר"ת דלהוו סימניה דקאמר בכלא בוחל קאי ולפירוש זה אתי שפיר הא דקאמר בגמרא הלכה כדברי כולן להחמיר למנין מילון: **בדק** באמתיה ויהיב ד' זוזי דמי בושתה. לגלגל מעות היה נותן לה דהא ר' יהודה אמר בהחובל (ב"ק דף פח.) אין לעבדים בושת ולפיכך למ"ד יש לעבדים בושת הוי לרבו: **ראש** החוטם. פ"ה ספק דלא אתפרש ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לה:*) גבי אתרוג מזכיר פיטומא ושוקן וחוטם ומתוך כך משמע דשלשתן באתרוג לצד ראשו ואין אחד מהם לצד זנבו דומיא דדד דגבי דד ליכא לפרושי הכי כמו שפירש באתרוג:

***מסר** להו לערבי. משמע מכאן דשפחה כנענית מותרת בעובד כוכבים וה"ה דעבד כנעני מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליו משום *) כנ"ל אע"ג דאיסור נדה ולאו משום דאורייתא שייך שפיר בעבד וא"כ בגלוי מסכת ע"ז (דף סה.) דא"ל שבור מלכא לבמי אדכר לך מה דעבדת באורתא שקבל עובדת כוכבים זונה שמסר לו אושפיזו (*ורב) יהודה לא קבל עובדת כוכבים זונה לא עשה בפני איסורא דמשום הוה בה דהא עבד הוה כדקאמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף ע:) דבפני בר סבי ברמות רוחיה לא קבל גיטא דחירותא:

*) נ"ל משום הנ"א הס"ל

הלכה

תוספי הרא"ש

[illegible]

השמע לאחר בבניסה שנים ושלשה מרגלים קודם שיכנסו כולם. אלא ה"נ או בבא הייתי אומר משעת שנכנסו בה שנים שלשה מרגלים ושמע תחלת ביאה

פרלא כתיב כי תבואו והכי תניא בספרי בפ' שלח לך א"ר ישמעאל שנה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכל מקום הוא אומר והיה כי תבוא והיה כי יביאך וכאן אומר בבואכם ללמדך כיון שנכנסו לארץ מיד נתחייבו בחלה והיינו דקאמר הכא אילו נאמר בבא ולא כתיב כם הייתי אומר דתחילת ביאה כיון דמשונה ביאה זו ת"ל בבואכם ומשמע ביאת כולכם: לאו כולהו סלוק. תימה הוא כל יושביה עליה קרינן ביה לענין יובל כיון שהיו שם מכל השבטים לפר"ת שפי' דיובל נוהג בבית שני [illegible] וי"ל דבבואכם משמע מפני ביאת כולכם ואע"פ שהיו שם מכל השבטים לא מיקרי ביאת כולכם: אי זהו סימניה. פרש"י דאצמל קאי ותימה וכי הוצרך לפ' הא דקא"ר יוסי [בברייתא] משתקיף העטרה היינו נמי שיעורא דמשיתן ידו על העוקץ והוא שוקע וקשה לפי' דלמה שינה ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי בברייתא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד א"כ לא יהיב הכא סימנא אבוחל ולקמן תנן בא סימן התחתון עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"ת דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: משתשחיר הפיטומת. פרש"י ראש הדד כמו ניטלה פיטמתו דאתרוג. ועוקץ פי' חודו של דד סלסלה. ובפ' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא דאחד בצד ראשו והאחר בצד זנבו ודגבי דד ליכא לפרושי הכי ומסתמא פיטמת העוקץ והחוטם הוא דוק דהכא: ויהיב לה ד' זוזי דמי בושתה. להציל מן התנא דשמה כן רוצה אין לעבדים בושת דאמרינן בפ' החובל ואפי' למ"ד יש להם בושת ינתן הכל לרבו: ומסר להו לערבאי. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעובד כוכבים וה"ה דעבד מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נשג"ז ואע"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבד מן התורה ושלחו ע"ז דא"ל שבור מלכא לבמי אידכר מה דעבדת באורתא ופרש"י ז"ל ששלחו לו זונה כרוך [illegible] וקבלה אומר ר"ת אין צריך לומר שהיה רשע דמותר היה בה כי עבד היה כדאמרינן בקידושין גבי בר סבי ברמות רוחיה לא קביל גיטא דחירותא: משיפציל ראש החוטם. פרש"י ספק ותני אחרת גבי [illegible] פיטמת העוקץ והחוטם ונראה לפ' כמו [illegible] והיינו מקום שמתחיל לשפע על פי העוקץ וכן הבא לסולה כך הפיטומת מתחיל לשפע כלפי הדד והיינו כמין פיצולין נראה בהם:

(ב) [illegible] ול"ל כך הגירסא כמונה בספרים רק בתוס' [illegible] ולא סיום וכו'.